

Volgsysteem koppeling MMIP's en Learning Communities

Rapportage uitkomsten

Dialogic

15 december 2021

Auteurs:

Tessa Groot Beumer

Sven Maltha

Femke van Wijk

Jasper Veldman

dialogic
innovatie • interactie

Inhoud PowerPoint rapportage

1. Doelstelling en aanpak onderzoek
2. Achtergrond
3. Administratieve data
4. Resultaten uit de vragenlijst
5. Conclusies en aanbevelingen

1. Doelstelling en aanpak onderzoek

Aanleiding

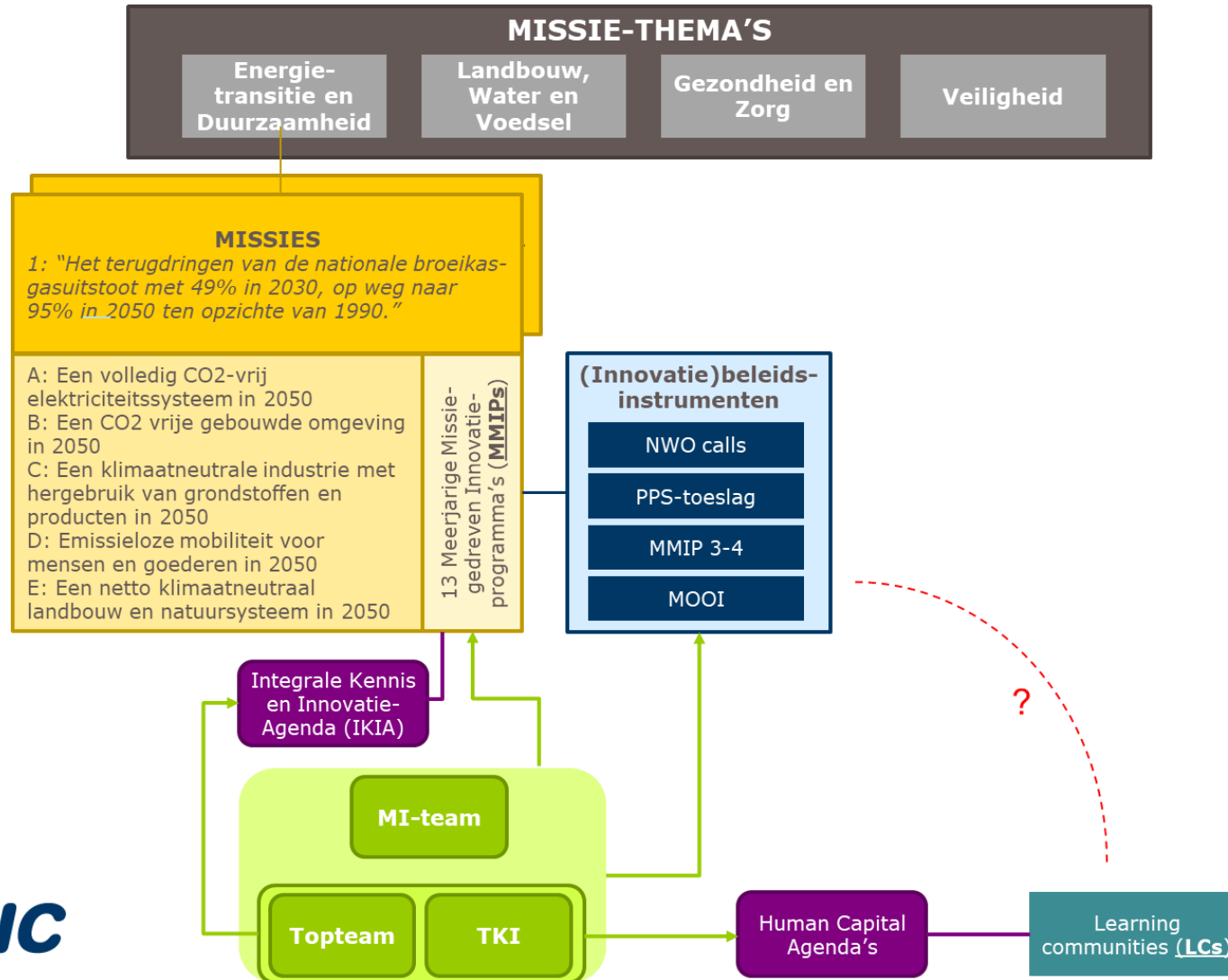
- Arbeidsmarkt en scholing vormen een van de speerpunten in zowel het Klimaatakkoord als de Topsectorenaanpak; twee beleidsterreinen die binnen de Topsector Energie al langer samenvielen maar nu nog steviger verstrengeld raken in het eind 2019 gelanceerde Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid.
- Voldoende beschikbaarheid van goed gekwalificeerde mensen op de arbeidsmarkt is een belangrijke randvoorwaarde voor het oplossen van de klimaat- en energievraagstukken en de hieraan gekoppelde MMIPs.
- De topsectoren beogen daarom innovatieactiviteiten te koppelen aan learning communities, zodat de ontwikkeling van vaardigheden en verspreiding van kennis inspelen op de innovatierichtingen waar aan gewerkt wordt – en vice versa.
- Met de MOOI-regeling is een eerste stap gezet om deze koppeling in de praktijk te brengen. Om de koppeling goed te kunnen volgen is bij de TSE de behoefte ontstaan aan een systeem om de koppeling tussen innoveren, leren en werken te kunnen meten en te kunnen duiden.

Conceptueel raamwerk

Feitelijk zijn we op zoek naar best practices van aanpakken hoe Learning Communities aan innovatieprogramma's zijn gekoppeld, die succesvol blijken te zijn in het realiseren van onder meer de volgende doelen:

- Impulsen geven aan het opbouwen van nieuwe skills;
- Opleidingen vernieuwen en adaptief maken;
- Kennisopbouw vergroten en vertalen naar toepasbaarheid;
- Stimulering van publiek-private samenwerkende consortia;
- Opschaling en impact voor innovatie.

Beleidsomgeving

Doelstelling onderzoek

1. Het ontwikkelen van een **efficiënt, effectief en inhoudelijk volgsysteem** op de regeling MOOI van RVO en de regelingen van NWO i.h.k.v. de KIC.
2. Het uitvoeren van het volgsysteem op de **toegekende aanvragen van de MOOI-regeling** om het volgsysteem te **toetsen aan de praktijk**.
3. Het ontwikkelen van een aanpak om het instrument door te ontwikkelen en op **breder schaal toepasbaar te maken**.
4. Het **breed delen van de resultaten** uit het volgsysteem met publieke en private partijen.

Aanpak

- Desk studie:
  - Bestaande literatuur over LC's verzameld en bestudeerd
  - Eerste inzicht in bestaande LC's met link met MMIP's van de TSE
  - Inzicht vergaard in opzet van MOOI-aanvraag
- Analyse MOOI-aanvragen:
  - Analyse toegekende MOOI-projecten: projectplan, plan voor kennisverspreiding, begroting.
- Gesprekken met:
  - Frans van den Akker (TKI Energie en Industrie)
  - David van Petersen (TKI Urban Energy)
  - Bram van der Wees (TKI Wind op Zee),
  - Pieter Moerman (PTvT)
  - Bert Janson (RVO)
  - Ruud Oerlemans (RVO, coördinator Wind op Zee)
  - Maryse Chappin (UU)
  - Thomas Lans, Bart Kleine Deters (ECBO/CINOP)

Ontwikkeling volgsysteem

- Ondernomen stappen ontwikkeling volgsysteem:
  - Vaststellen indicatoren op basis van desk studie, gesprekken en input begeleidingscommissie:
    - Samenwerkingsverband (aantal en type betrokkenen, bestaande/nieuwe samenwerking etc.);
    - Beoogde activiteiten op het gebied van leren, werken, innoveren en kennisdeling;
    - Verwachte resultaten en effecten
  - Operationaliseren indicatoren
  - Ontwikkeling en programmeren van online vragenlijst;
  - Pilot vragenlijst onder twee consortia;
  - Uitzetten vragenlijst resterende consortia;
  - Analyse en interpretatie resultaten;
- Huidig volgsysteem kan worden gezien als nulmeting.
- Resultaten: PowerPoint (dit document) en een [dashboard](#).

Respons vragenlijst volgsysteem

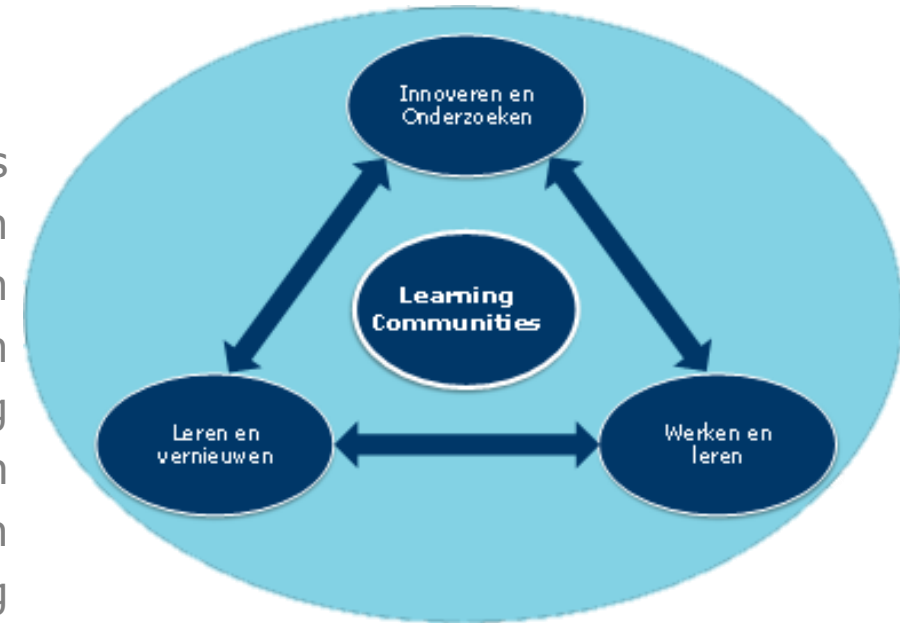
- Twee consortia hebben de vragenlijst als onderdeel van de pilot ingevuld.
- De vragenlijst is op 28 september verstuurd naar de resterende 28 consortia.
- Op 15 oktober is een reminder verstuurd. Dat resulteerde in een aantal van 14 voltooide vragenlijsten.
- Vanaf begin november zijn we de resterende 16 consortia die de vragenlijst nog niet voltooid hadden gaan nabellen met het verzoek de vragenlijst alsnog in te vullen.
- Uiteindelijk hebben 24 consortia de vragenlijst voltooid (80%).

Thema	Vragenlijst ingevuld	Niet ingevuld	Totaal
MOOI Geb. omgeving	13 (81%)	3	16
MOOI Hern. electriciteit	2 (67%)	1	3
MOOI Industrie	8 (89%)	1	9
MOOI Wind op zee	1 (50%)	1	2
Totaal	24 (80%)	6	30

2. Achtergrond

Wat zijn learning communities

- Het concept learning community (LC) is in 2016 door de Topsectoren ontwikkeld als denkmodel om leren, werken, innoveren en onderzoeken in publiek-private verbanden optimaal te verbinden.
- De term '**Learning Community**' is voor het volgsysteem als volgt gedefinieerd: in een Learning Community werken bedrijven, onderwijsinstellingen en onderzoeksinstellingen nauw samen en wordt leren, werken, innoveren en onderzoeken met elkaar verbonden. Dit brengt samenhang tussen innovaties in bedrijven, het onderzoek van kennisinstellingen (kennisontwikkeling), de opleiding van studenten en de bijscholing van werkenden (een leven lang ontwikkelen). Het uiteindelijke doel is via die verbinding tot versnelling te komen in het toepasbaar maken van innovaties en in de opschaling van het toepassen van innovaties.

Innoveren, leren, werken

- **Innoveren:** Activiteiten gericht op het gezamenlijk ontwikkelen van innovatieve oplossingen, zoals het ontwikkelen van nieuwe methoden en technieken, processen, producten en diensten, halffabricaten, experimenten en prototypes. Binnen deze activiteiten is leren een proactief onderdeel van het proces van innoveren.
- **Leren:** Activiteiten gericht op het beter laten aansluiten van opleidingen op de arbeidsmarkt zodat studenten met up-to-date kennis en vaardigheden de arbeidsmarkt betreden, zoals het opnemen van innovaties in het onderwijsaanbod
- **Werkend leren:** Activiteiten gericht op het vermogen van werkenden om te kunnen inspelen op innovatieprocessen (waaronder het kunnen toepassen van nieuwe technieken en processen), zoals het opleiden, bijscholen en faciliteren van medewerkers in een hybride omgeving (een leven lang ontwikkelen).

De MOOI-regeling als pilot

- De MOOI-regeling richt zich op vier thema's gekoppeld aan de MMIP's:
  1. Windenergie op zee (missie A1) - €10,1 miljoen
  2. Hernieuwbare elektriciteit op land (missie A2) - €10,9 miljoen
  3. Gebouwde omgeving (missie B) - €57 miljoen
  4. Industrie (missie C) - €17 miljoen
- MOOI-regeling bestaat uit consortia van minimaal 3 ondernemingen. Minimaal € 2 miljoen en maximaal € 4 miljoen aan subsidiabele kosten/MOOI-project.
- MOOI kenmerkt zich door een integrale aanpak (over de hele waardeketen, inclusief eindgebruikers):
- Binnen de thema's zijn scholing- en opleidingsactiviteiten via *learning communities* subsidiabel: *"Bij scholing- en opleidingsactiviteiten gaat het om activiteiten ten behoeve van de competentieontwikkeling van mensen – zowel in het onderwijs als in het werk. Dit zou onder meer kunnen via LCs: samenwerkingsverbanden van onderwijsinstututen, kennisinstellingen en bedrijven die werken aan innovatie gedreven oplossingen (zoals centers of expertise, centra voor innovatief vakmanschap, field labs en living labs)."*
- In de eerste tranche (indienen oktober 2020, besluit januari 2021) zijn 30 aanvragen gehonoreerd.

3. Administratieve data

De gehonoreerde MOOI-aanvragen

- 30 projecten gehonoreerd:
  - 2 Windenergie op zee
  - 3 Hernieuwbare elektriciteit
  - 16 gebouwde omgeving
  - 9 industrie

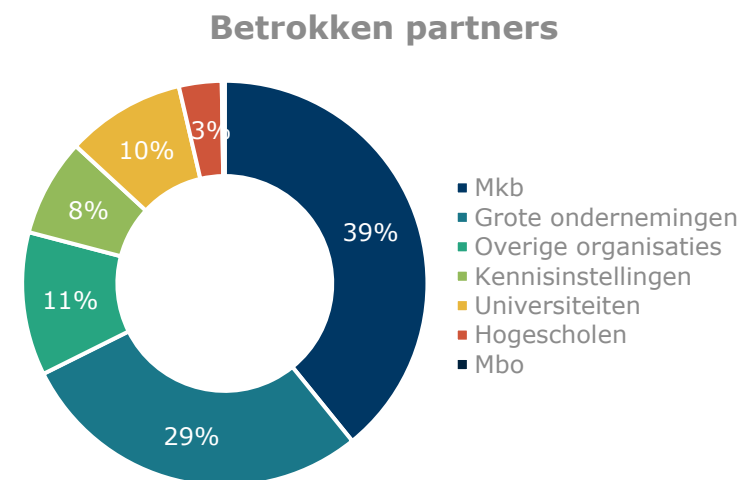
Projecttitel	Thema
SIMOX	MOOI Wind op zee
RoboDock	MOOI Wind op zee
RAPID	MOOI Hern. electriciteit
Sunbiose	MOOI Hern. electriciteit
EcoCertified	MOOI Hern. electriciteit
GO-e	MOOI Geb. omgeving
One-Day Makeover	MOOI Geb. omgeving
B4B	MOOI Geb. omgeving
GridS	MOOI Geb. omgeving
BRIMM	MOOI Geb. omgeving
IWP	MOOI Geb. omgeving
High Impact Low Effort Energietransitie Installaties	MOOI Geb. omgeving
Robust	MOOI Geb. omgeving
De Nederlandse warmtepompfabriek	MOOI Geb. omgeving
Het Blauwe Hart	MOOI Geb. omgeving
LIFE	MOOI Geb. omgeving
BIPVNL2	MOOI Geb. omgeving
DRAGLOW	MOOI Geb. omgeving
Hoogbouwgevels Sta-Op	MOOI Geb. omgeving
TROEF	MOOI Geb. omgeving
FLEXINet	MOOI Geb. omgeving
Kickstart	MOOI Industrie
Solidarity	MOOI Industrie
e-MissiOn	MOOI Industrie
THIO	MOOI Industrie
Hyscaling	MOOI Industrie
Plasma Chemie voor CO2 vrije productie	MOOI Industrie
CO2FIT	MOOI Industrie
Inrep	MOOI Industrie
PROVE-IT	MOOI Industrie

Administratieve data – Betrokken partners

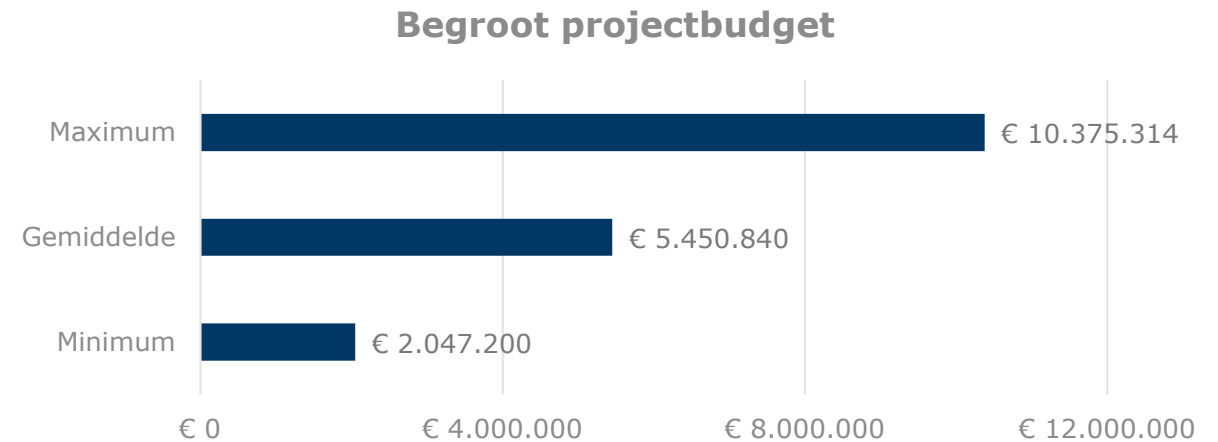
- **Samenstelling projecten:**
  - Alle projecten: bedrijven (mkb/grote ondernemingen), universiteit of kennisinstellingen.
  - 7 projecten: hogeschool betrokken.
  - 1 project: mbo-instelling betrokken.
- Totaal **rechtstreeks betrokken:**
  - 260 verschillende bedrijven
  - 8 verschillende universiteiten
  - 9 verschillende hogescholen
  - 1 mbo-instelling
- **Type instelling** als deel van het totaal:
  - 39% mkb
  - 29% grote ondernemingen
  - 13% onderwijsinstellingen
  - 8% kennisinstellingen

Type instelling	Aantal projecten
Mkb	29
Grote ondernemingen	27
Overige organisaties	23
Kennisinstellingen	20
Universiteiten	23
Hogescholen	7
Mbo	1

Administratieve data - Financiën

- Gemiddeld is er €5.450.840 **begroot** voor de projecten, waarbij een publieke bijdrage van gemiddeld 63% wordt voorgesteld.
- Er is per project uiteindelijk gemiddeld €3.246.287 subsidie **gecommitteerd** (60%).
- De private bijdrage van bedrijven is over het algemeen *in kind* begroot. 2 projecten hebben *in cash* private bijdrage begroot.

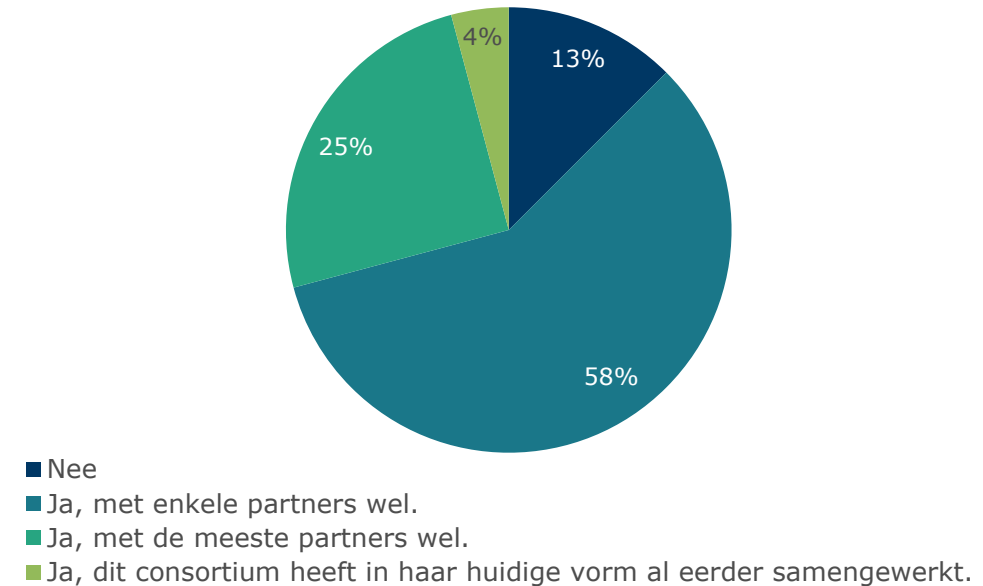

4. Resultaten uit de vragenlijst

Samenwerking: nieuw of bestaand?

- De meeste consortia bestaan uit (deels) **bestaande samenwerkingspartners**.
- Bij een aantal consortia (ongeveer 6) wordt aangesloten op **bestaande learning communities**, dit betreffen voornamelijk samenwerkingen tussen universiteiten of samenwerking binnen brancheverenigingen.
- **Bestaande gestructureerde samenwerkingen** voor het opleiden van werkenden (bijv. het innovatietraineeship) worden **(nog) niet gebruikt**. Wel worden in dit kader AIO-trajecten of interne traineeships genoemd (ISPT werkt met energietrainees). Eén van de consortia heeft een SLIM-subsidie aangevraagd. Een ander consortium benut het provinciale HCA deelakkoord Energy Switch Zuid-Holland voor het aanbieden van scholingsprogramma's voor het om- en bijscholen van werkenden.

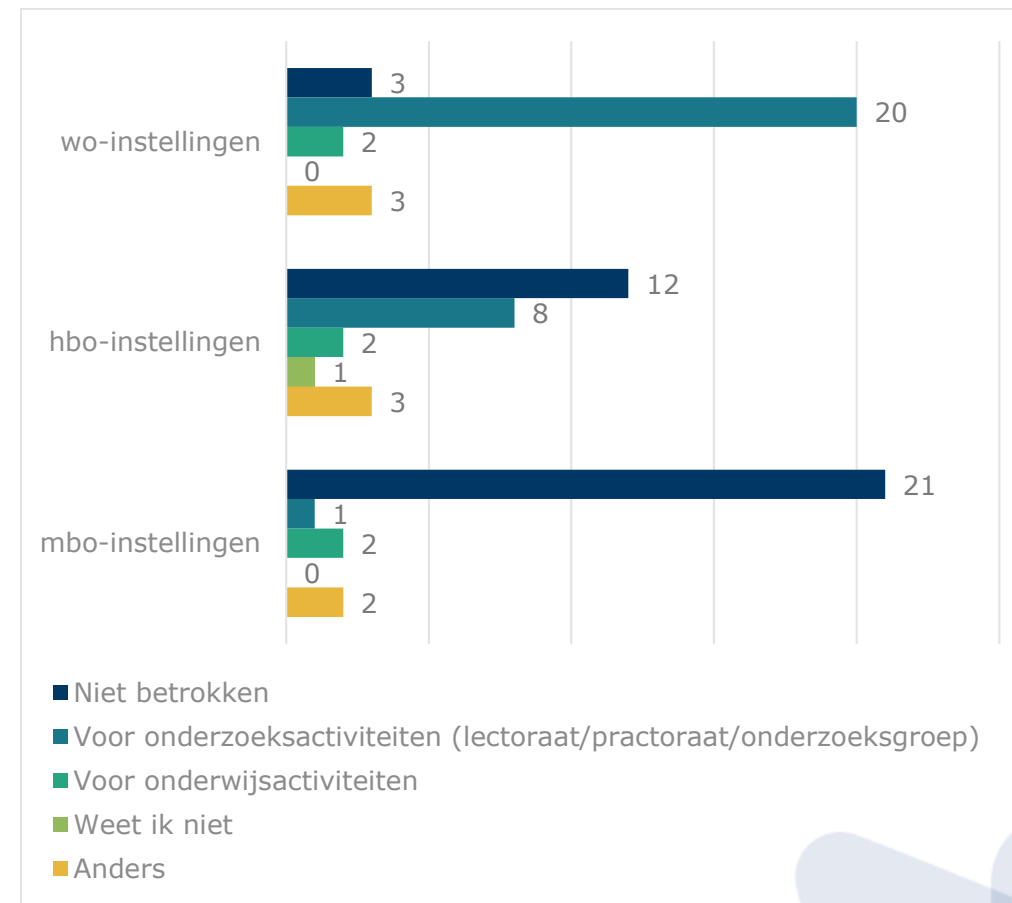
Heeft u eerder met (partners) binnen dit consortium samengewerkt?

n=24

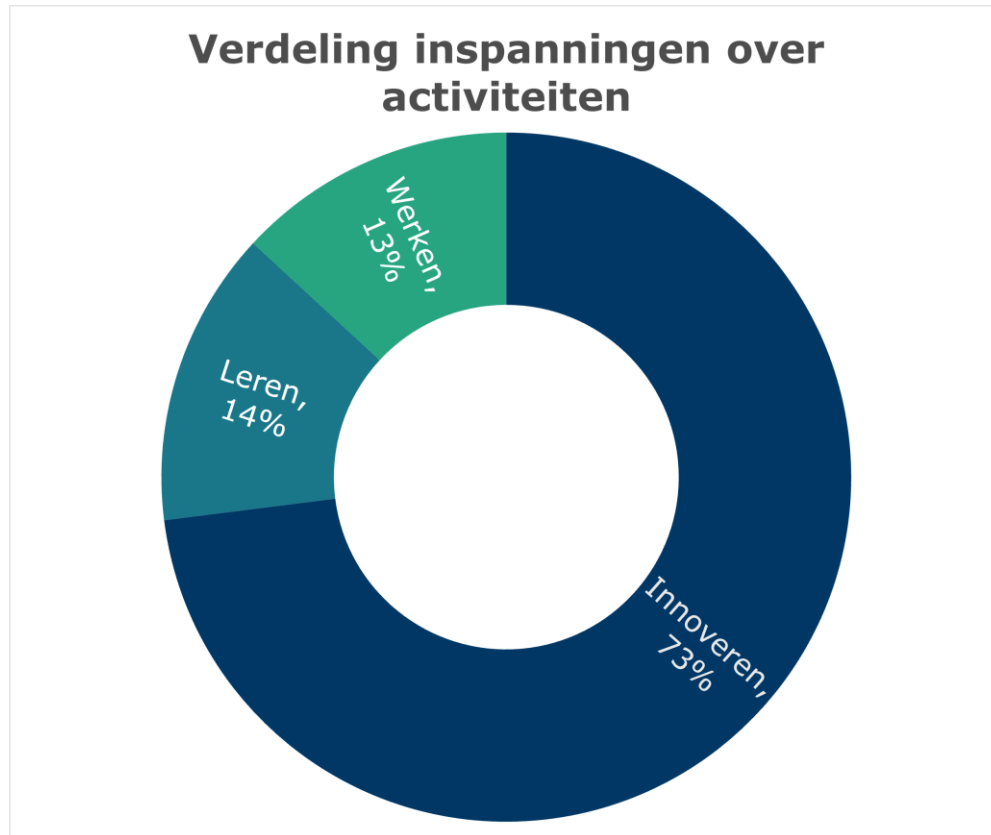
Wijze van betrokkenheid onderwijsinstellingen

- In totaal zijn volgens de projectplannen bij 23 van de 30 MOOI-projecten **wo-instellingen** betrokken (**77%**), bij 8 projecten zijn **hbo-instellingen** betrokken (**27%**) en bij 1 project is een **mbo-instelling** (**3%**) betrokken. Uit de enquête blijkt een **breder betrokkenheid**, namelijk **88%** wo, **50%** hbo en **13%** mbo. Verklaring is dat we bij de projectplannen alleen de officiële partners hebben meegenomen.
- **Universiteiten** zijn vooral betrokken vanuit **onderzoeksactiviteiten**.
- Als **hbo-instellingen** betrokken zijn (12/24), is het ook vooral vanuit **onderzoeksactiviteiten**.
- **Mbo-instellingen** worden (als ze betrokken worden, 3/24) betrokken vanuit **onderwijsactiviteiten** (stages).
- Bij 16 van de 24 projecten zijn PhD's betrokken (in totaal gaat het om **22 Phd's** bij 8 consortia, de overige consortia gaven geen inschatting), bij 1 project is **1 PdEng** betrokken.

n=24, meerdere antwoorden mogelijk

Verhouding inspanningen gericht op leren, werken en innoveren

n=24

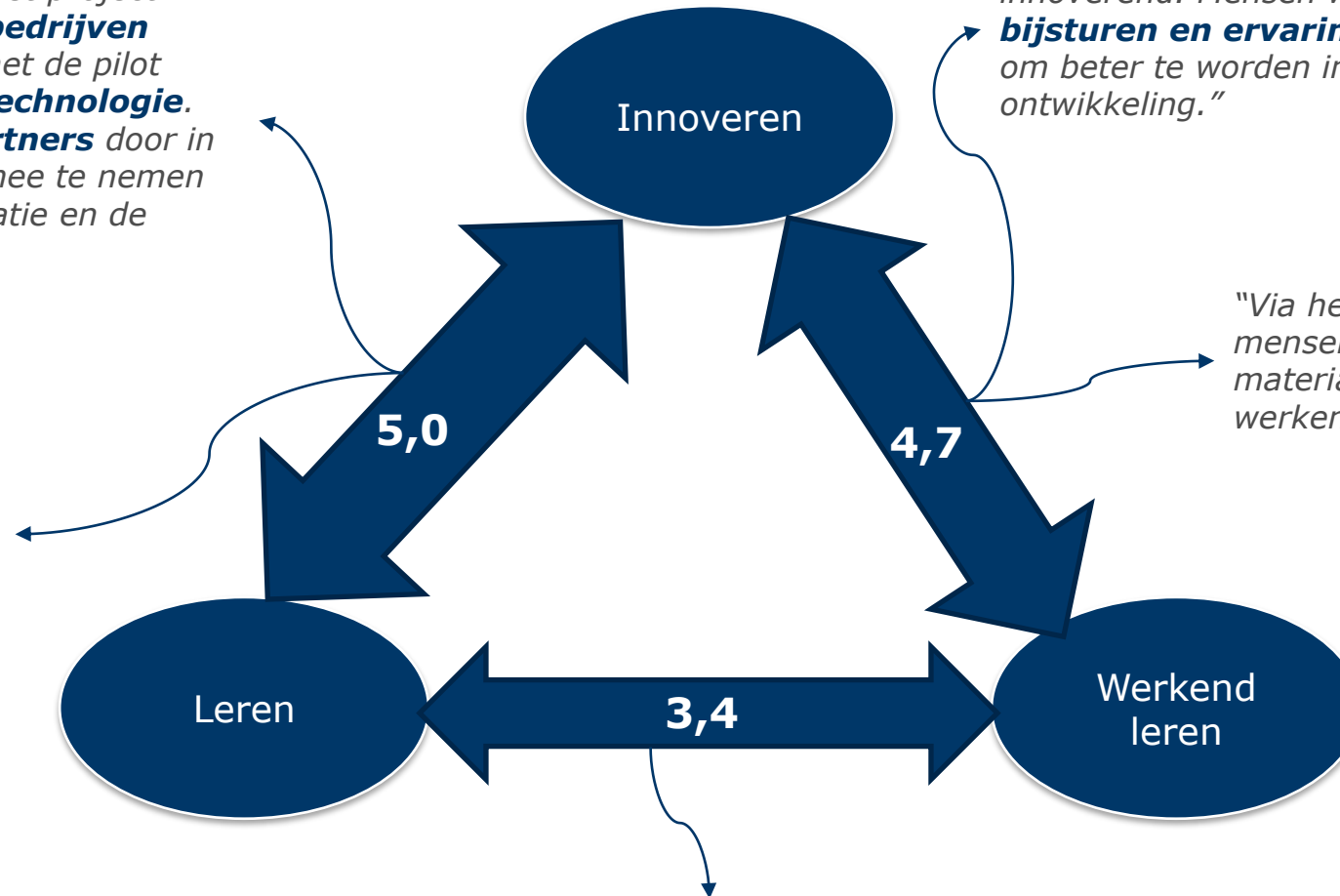
- Verreweg de meeste **inspanningen (73%) zijn gericht op innoveren.**
- Bij de verbinding tussen leren, innoveren en werken (zie volgende slide) valt op dat de **focus sterk op innoveren ligt en dat vanuit daaruit leren plaats vindt.**
- Activiteiten rondom leren en werken worden aangedreven vanuit de innovatie-activiteiten.

Verbinding tussen innoveren, leren en werken

Verbinding op een schaal van 1 (niet) tot 7 (zeer sterk)

"Door te innoveren leer je. Binnen het project worden bijv. de **operators bij de bedrijven geleerd** hoe ze om moeten gaan met de pilot installatie en dus de **innovatieve technologie**. De **RUG postdoc leert van de partners** door in zijn innovatieve model de **kennis** mee te nemen **van de partners** over hun organisatie en de innovatieve technologieën."

"Opleidingsinstituten zijn verbonden voor ontwikkeling **nieuw curriculum** dat **aansluit** bij de nieuwe ontwikkelingen / nieuwe technologie / nieuwe systemen. Meerderde **stage, afstudeer en PhD trajecten** zullen worden uitgevoerd"

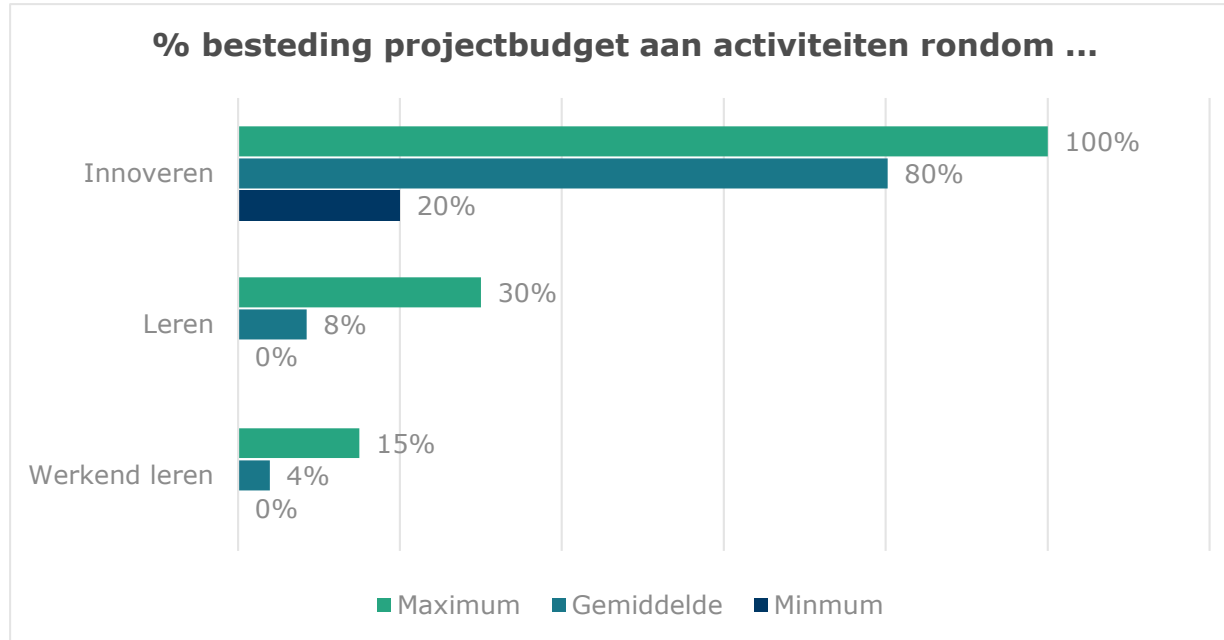

"Het werk is grotendeels innoveren en innoverend. Mensen worden intern door **constant bijsturen en ervaringen** laten maken geleerd om beter te worden in innovatie en techniek ontwikkeling."

"Via het **opleiden** van de mensen die met nieuwe materialen moeten leren werken."

"Onderzoekers kennisinstellingen die deelnemen aan dit programma geven zelf ook onderwijs aan studenten"

Besteding projectbudget aan activiteiten

n=24

- Gemiddeld **80% van het projectbudget wordt besteed aan activiteiten rondom innoveren.**
- Aan **leren** wordt gemiddeld **8%** besteed en aan werkend leren gemiddeld 4%.
- **Kleinere projecten** besteden gemiddeld een **groter aandeel** van hun budget aan **leren of werken** (projecten kleiner dan 3 miljoen gemiddeld 16% en projecten tussen 3-5 miljoen gemiddeld 14%)*.

Omvang project	Gemiddelde besteding budget aan innoveren	Gemiddelde besteding budget aan leren	Gemiddelde besteding budget aan werken
<3 miljoen	85% (n=3)	8% (n=3)	8% (n=2)
3-5 miljoen	69% (n=10)	10% (n=10)	4% (n=10)
5-7 miljoen	91% (n=6)	7% (n=5)	2% (n=4)
> 7 miljoen	93% (n=3)	5% (n=3)	3% (n=3)
Alle projecten	80% (n=22)	8% (n=21)	4% (n=19)

*Het geheel telt niet op tot 100%, respondenten waren vrij hier zelf percentages in te vullen. Ook verschilt de n per onderdeel, sommige consortia hebben niet bij elk onderdeel een percentage ingevuld omdat men dit niet goed kon in schatten.

Toelichting unieke aanpak van samenwerking op het gebied van...

INNOVEREN

- "De samenwerking in de learning communities zoals we die beogen draait om het in het onderwijs **benutten** van **innovatieve kennis** zoals ontwikkeld op de **fieldlabs** van de kennisinstellingen. We ontwikkelen **vraaggestuurde scholing** i.s.m. bedrijfsleven en benutten daarin de nieuwste innovatie-inzichten zoals ontwikkeld in dit MOOI project."
- "De **gehele waardeketen werkt samen aan de ontwikkeling** van volledig circulaire bouwmaterialen en -elementen. Van grondstoffenleverancier via ontwikkelaar, ontwerper, producent, testinstantie en distributie, tot bouw/renovatie tot eindgebruiker (woningcorporaties): iedereen is vertegenwoordigd in het project. Studenten zijn betrokken d.m.v. stageplaatsen."

dialogic
innovatie • interactie

LEREN

- "**Budget voor niet-R&D-werk binnen MOOI is beperkt** vanuit de regelgeving. **In de praktijk is de bijdrage van onderwijsinstellingen** binnen het MOOI-project **hoger**. **Innovatieve bedrijven** geven vanuit de innovatierichting onderwijsinstellingen aan wat de **benodigde kennis/vaardigheden** van **toekomstige mbo-hbo-studenten** dient te worden."
- "Een van de projectpartners is gespecialiseerd in **augmented reality en nieuwe leermethodes**. Zij zullen voor de overkappingen **digitale leermiddelen ontwikkelen**, waarbij ook de resultaten uit het project verwerkt worden."

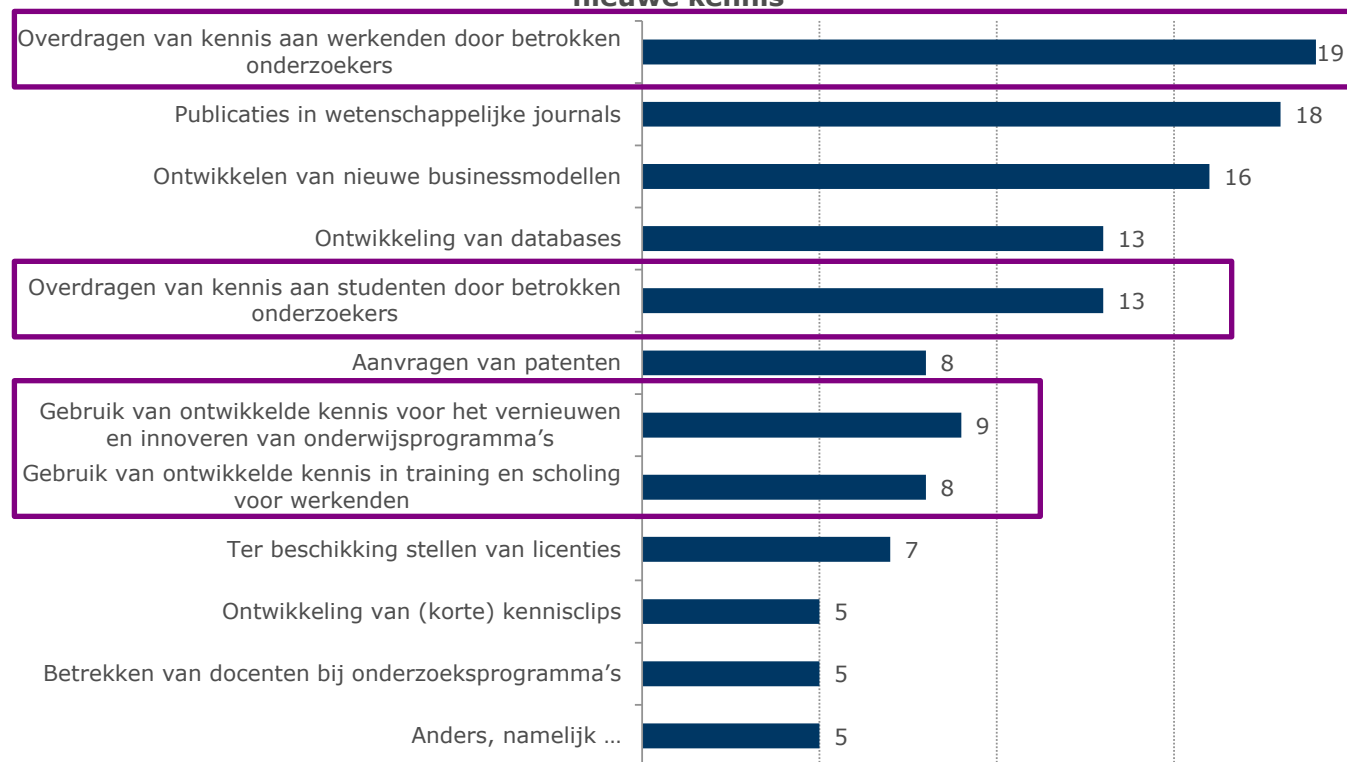
WERKEN

- "Er is een **intensieve en lerende atmosfeer** tussen partner en kennisinstelling, intensieve samenwerking waarbij medewerkers van de laatste als volledig teamlid van het bedrijf gezien worden. Maar hier is **niets aan geformaliseerd**, puur in de uitvoering, niet op papier en niet met een leerprogramma."
- "Er worden **niet direct cursussen ontwikkeld**, er worden mensen naar cursussen gestuurd. Het **geleerde wordt direct in het project in de praktijk toegepast**. De productiefaciliteit is hiermee indirect een trainingsfaciliteit."

Wijze waarop kennis wordt overgedragen

- Bij **19 van de 24 consortia** vindt kennisoverdracht plaats d.m.v. **overdragen van kennis aan werkenden door betrokken onderzoekers**.
- Bij **meer dan de helft** van de consortia dragen onderzoekers **kennis over aan studenten**.
- Door **9 consortia** wordt kennis ook gebruikt voor het **vernieuwen** en **innoveren** van **opleidingen** en door **8 consortia** in **training** en **scholing voor werkenden**.
- Kennisoverdracht gebeurt vooral **impliciet ('learning on the job')** en minder vanuit geformaliseerde activiteiten als ontwikkelde trainingen en scholing (m.u.v. wetenschappelijke publicaties)

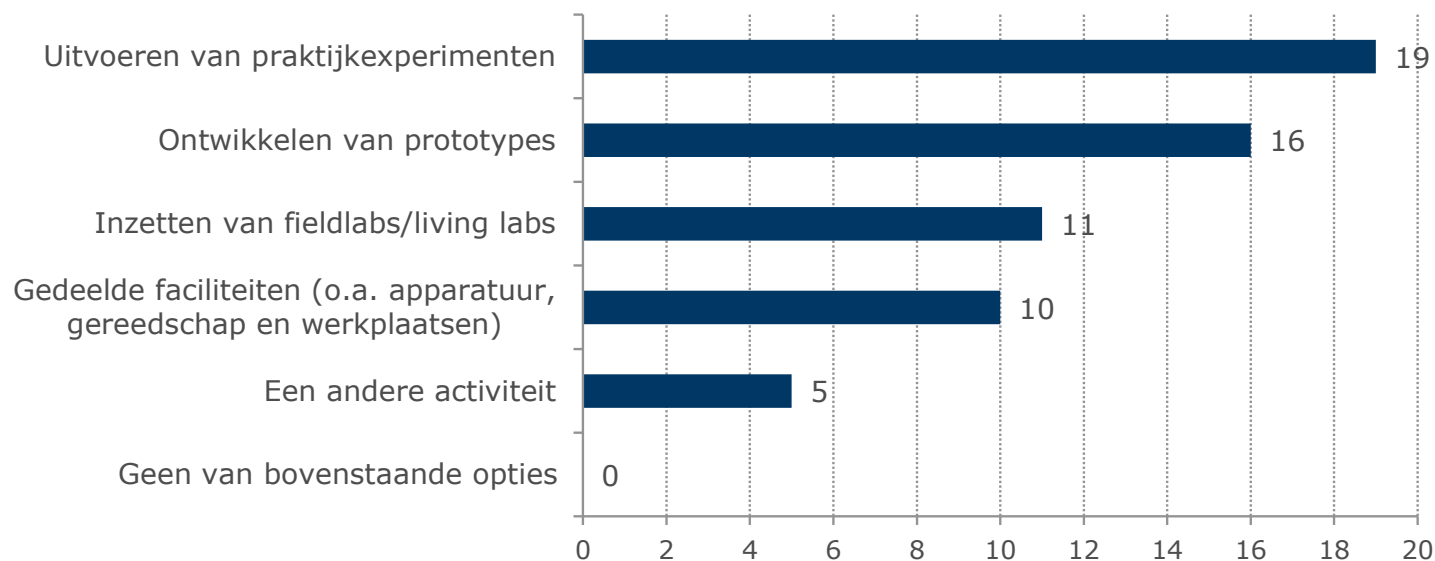
Gebruikte mogelijkheden voor het vastleggen en overdragen van nieuwe kennis

n=24, meerdere antwoorden mogelijk

Activiteiten gericht op innoveren

Activiteiten op het gebied van innoveren

n=24, meerdere antwoorden mogelijk

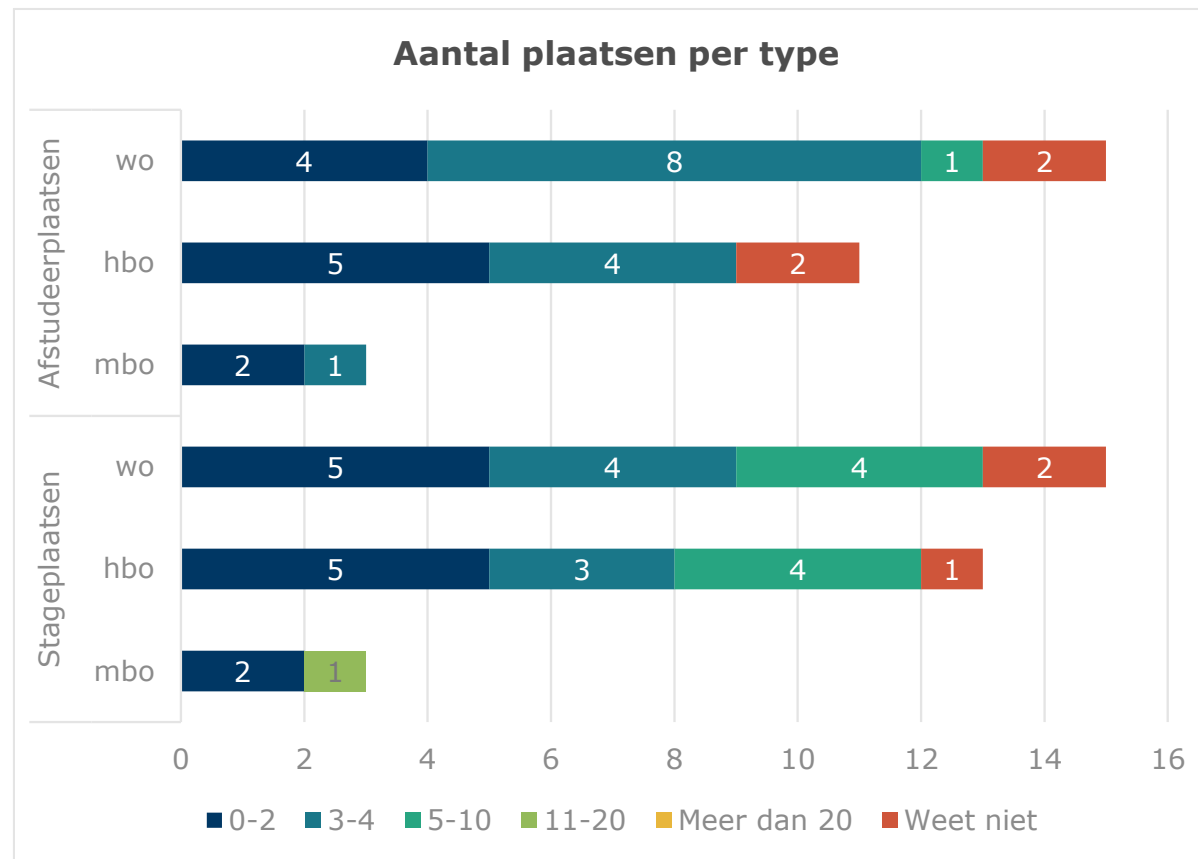
Alle consortia voeren **activiteiten** uit op het gebied van **innoveren**.

Veel van de activiteiten gericht op innoveren worden in **samenhang** uitgevoerd. Zo worden prototypes ontwikkeld, die vervolgens getest worden d.m.v. praktijkexperimenten en/of binnen een living lab.

- "Binnen de living labs in Utrecht zullen diverse experimenten worden uitgevoerd."
- "wij ontwikkelen sprintsgewijs toepassingen die getest worden in een simulatie-omgeving en in de living labs."

Activiteiten gericht op leren

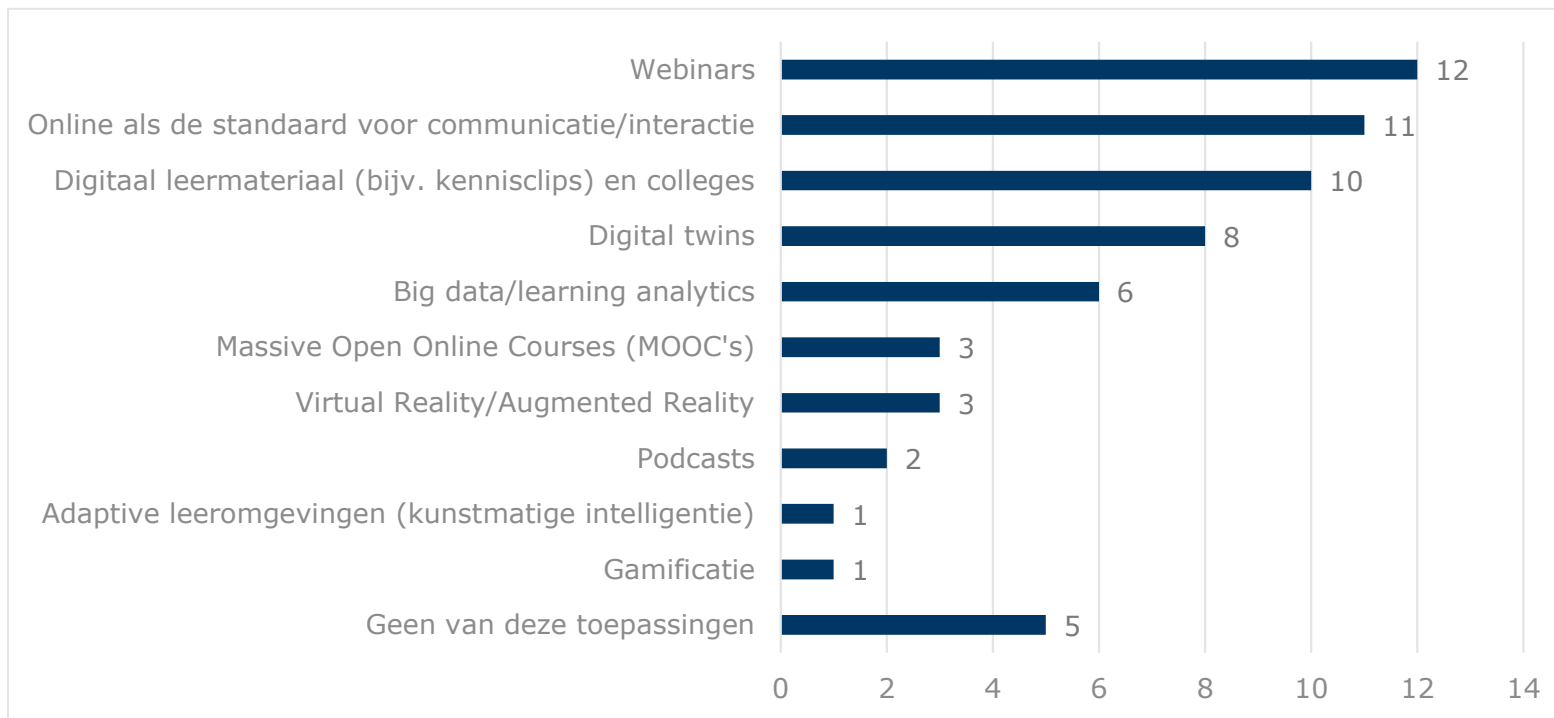
- In totaal geven **19 consortia** aan dat er **stageplaatsen** beschikbaar zijn/komen, bij **16 consortia** komen **afstudeerplaatsen** beschikbaar, bij **6 consortia** worden **hybride docenten** ingezet.
- De consortia die stages en afstudeerplaatsen aanbieden doen dan met name op **wo-niveau** (15 consortia), maar ook op **hbo-niveau** worden stage- en afstudeerplaatsen aangeboden (13 consortia stageplaatsen en 11 consortia afstudeerplaatsen).
- Bij de meeste consortia gaat het om **0-2 plaatsen, of 3 tot 4 plaatsen**. Een aantal projecten biedt tussen de 5-10 plaatsen aan. Er is één consortium dat voornemens is tussen de 11 en 20 stageplaatsen op mbo-niveau beschikbaar te stellen.

n=24

Gebruik digital learning toepassingen

- 21% van de consortia (5 consortia) maakt **geen** gebruik van digital learning toepassingen.
- De projecten die wel gebruik maken van digital learning gebruiken vooral **webinars** (12 consortia), **online als de standaard voor communicatie** (11 consortia) en **digitaal leermateriaal** (10 consortia).
- Innovatievere digital learning methodes als **gamificatie** en **VR/AR worden minder** toegepast.

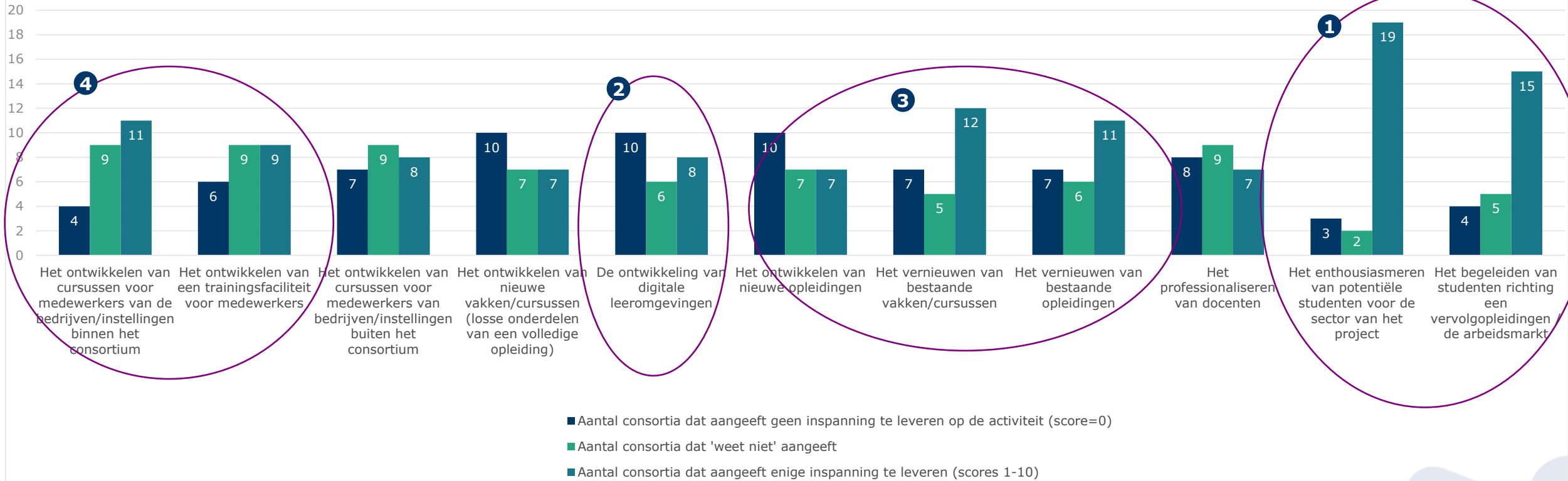
n=24, meerdere antwoorden mogelijk

Activiteiten gericht op werken

- Meer geformaliseerde activiteiten rondom werkend leren vinden beperkt plaats.
- Bij **6 van de 24 consortia** is sprake van het **structureel uitwisselen** van medewerkers (bijv. in de vorm van gedeelde aanstellingen). Het gaat meestal om 1 à 2 partijen en gemiddeld om 1 à 2 medewerkers.
- Bij **1 consortium** wordt ook ervaring opgedaan met **hybride leeromgevingen**: de ontwikkelde materialen worden door één van de partners toegepast in een fieldlab.
- Bij **5 van de 24 consortia** ontvangen medewerkers **bijscholing**:
  - Het aantal deelnemers varieert sterk of is nog onbekend.
  - Eén project is van plan een instructie te ontwikkelen die openbaar beschikbaar wordt plus een opfriscursus "smart buildings Essentials" die publiek beschikbaar gesteld gaat worden.
  - Bij drie van de vijf consortia is certificering verbonden aan de bijscholing (bewijs van deelname, kunststof lassen cursus deelnemers certificaat, veiligheidscertificaat).

Inspanningen (tijd en middelen) gestoken in activiteiten gericht op werken en leren (1/3)

Inspanningen in termen van tijd en middelen in activiteiten gericht op werken en leren (schaal 0 tot 10)

n=24

Inspanningen (tijd en middelen) gestoken in activiteiten gericht op werken en leren (2/3)

Onderstaande tabel toont de gemiddelde scores op de inspanningen die de consortia steken in de verschillende activiteiten op een schaal van 0 (geen) tot 10 (zeer veel). Tevens was er de mogelijkheid om 'weet niet' aan te geven. De eerste score-kolom toont de gemiddelde antwoorden exclusief weet niet. De tweede kolom toont de gemiddelde scores van alle consortia die aangeven enige inspanning te leveren (dus scores van 1 tot 10).

	Gemiddelde score inspanning schaal 0-10		Aantal consortia	
	Gemiddelde score inspanning (excl. 'weet niet')	Gemiddelde score inspanning (excl. 'weet niet' en score 0)	n excl. 'weet niet'	n excl. 'weet niet' en score 0 (geen)
Het enthousiasmeren van potentiële studenten voor de sector van het project	5,82	6,74	22	19
Het begeleiden van studenten richting een vervolgopleidingen / de arbeidsmarkt	4,21	5,33	19	15
Het vernieuwen van bestaande vakken/cursussen	3,16	5,00	19	12
2 De ontwikkeling van digitale leeromgevingen	2,89	6,50	18	8
Het ontwikkelen van cursussen voor medewerkers van bedrijven/instellingen buiten het consortium	2,80	5,25	15	8
Het ontwikkelen van een trainingsfaciliteit voor medewerkers	2,73	4,56	15	9
Het vernieuwen van bestaande opleidingen	2,72	4,45	18	11
Het ontwikkelen van cursussen voor medewerkers van de bedrijven/instellingen binnen het consortium	2,67	3,64	15	11
Het ontwikkelen van nieuwe vakken/cursussen (losse onderdelen van een volledige opleiding)	2,29	5,57	17	7
Het professionaliseren van docenten	1,93	4,14	15	7
Het ontwikkelen van nieuwe opleidingen	1,53	3,71	17	7

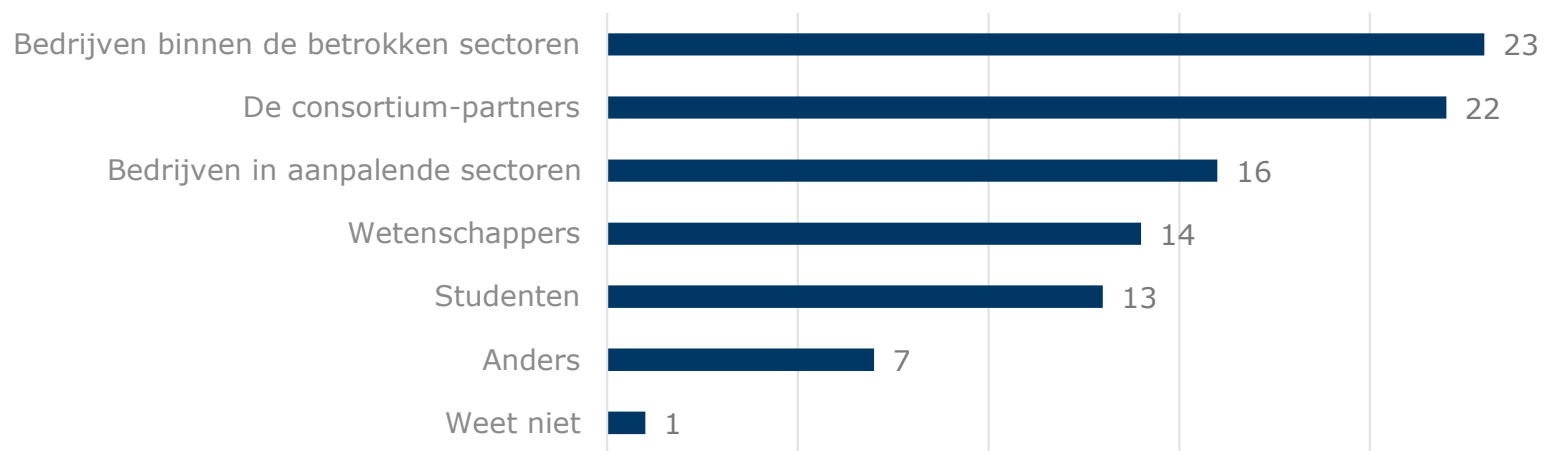
Inspanningen (tijd en middelen) gestoken in activiteiten gericht op werken en leren (3/3)

- ① Aan het **enthousiasmeren van potentiële studenten voor de sector van het project** (19 van de 24 consortia; gemiddelde inspanning 6,7) en het **begeleiden van studenten** richting een vervolgopleiding of de arbeidsmarkt (15 van de 24 consortia; gemiddelde inspanning 5,3) wordt de meeste inspanning geleverd.
- ② Als we alleen kijken naar de consortia die daadwerkelijk aangeven inspanning te leveren op een bepaalde activiteit (exclusief score 0 en 'weet niet') valt op dat bij **'de ontwikkeling van digitale leeromgevingen'** de inspanning relatief groot is hoewel **slechts een beperkt aantal consortia** hier aandacht voor heeft. (8/24, 6,5).
- ③ De consortia geven aan **relatief weinig inspanning** te steken in activiteiten gericht op de **ontwikkeling van nieuwe opleiding** en het **ontwikkelen** van **nieuwe vakken/cursussen** (10/24 consortia géén inspanning, 7/24 consortia 'weet niet'). In het vernieuwen van **bestaande** vakken/cursussen (12/24 levert enige inspanning) en van **bestaande** opleidingen (11/24 levert enige inspanning) wordt wel enige inspanning gestoken.
- ④ Ook de inspanningen gericht op het **ontwikkelen van cursussen/trainingen voor medewerkers zijn relatief beperkt**, hoewel 11/24 consortia aangeeft enige inspanning (score 1 of hoger) te zullen leveren op het ontwikkelen van cursussen voor medewerkers van de bedrijven/instellingen binnen het consortium.

Kennisdeling (1/2)

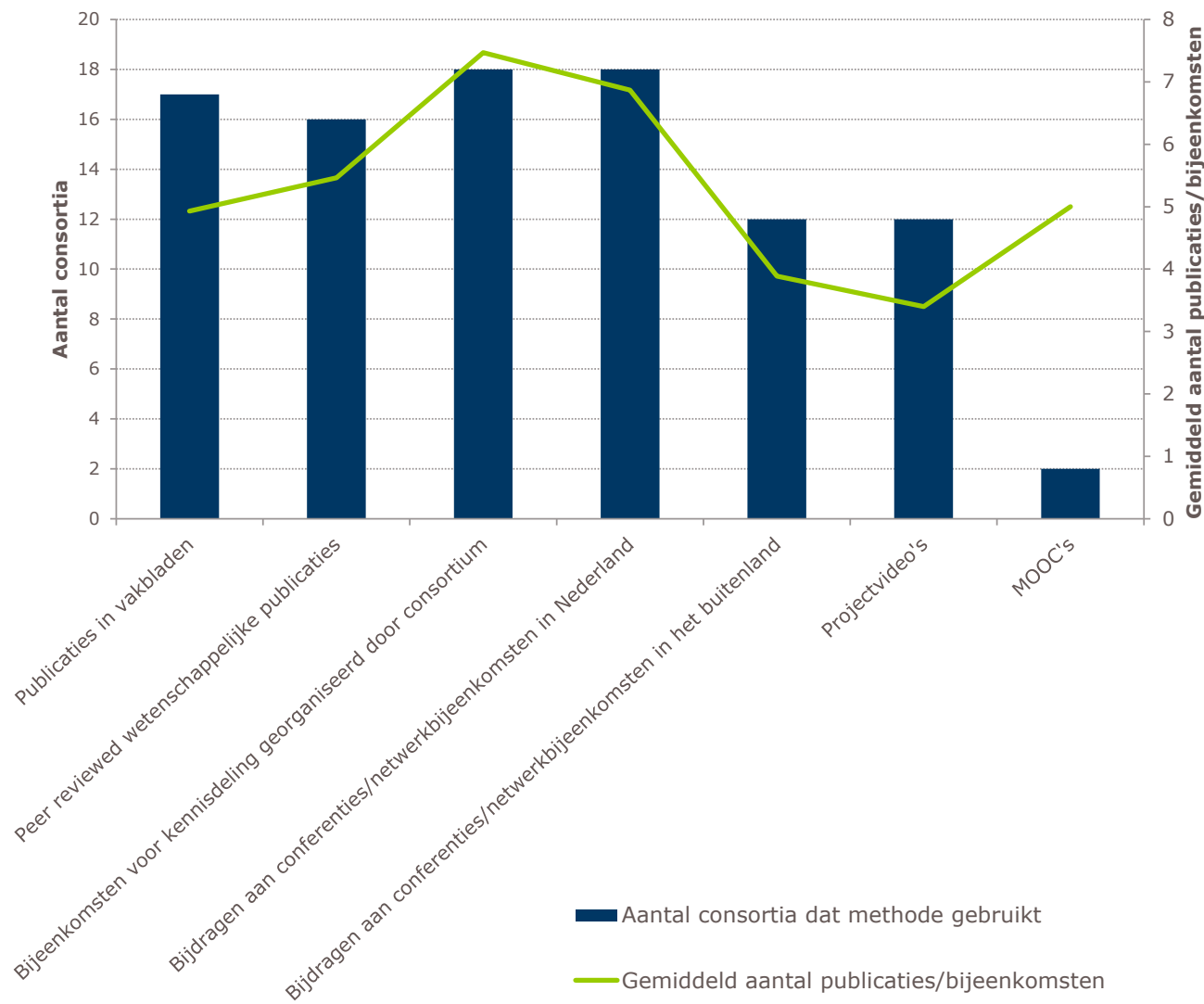
- **17%** van de consortia geeft aan **nog geen kennis te delen** gedurende de looptijd van het project. De rest doet dat in **geringe (29%)**, in **redelijke (42%)** of in **zeer grote mate (13%)**.
- De consortia beogen met hun resultaten vooral **consortiumpartners** zelf (92%, 22/24) en **bedrijven** binnen de **betrokken sectoren** te bereiken (96%, 23/24), maar ook bedrijven in aanpalende sectoren behoren voor 67% (16/24) van de consortia tot de groep.

Beoogde doelgroep resultaten

Kennisdeling (2/2)

- Meest gebruikte methoden voor **openbare kennisverspreiding** zijn:
  - publicaties in vakbladen (71%)
  - wetenschappelijke publicaties (67%)
  - bijeenkomsten voor kennisdeling georganiseerd door consortium (75%)
  - bijdragen aan bijeenkomsten in Nederland (75%)
- **Bijna de helft** (50%) draagt ook bij aan bijeenkomsten in het buitenland en ontwikkelt projectvideo's. MOOC's worden door twee consortium gebruikt.

Verduurzaming samenwerking en activiteiten na afloop MOOI-project

- Vrijwel **alle consortia** zijn van plan om (met een deel) van de partners **de samenwerking voort te zetten** na afloop. Eén consortium is dat niet, en een deel (n=5) weet het (nog) niet.
- De consortia die van plan zijn de samenwerking voort te zetten (18/24) doen dat op verschillende manieren, het meest genoemd is **het indienen van een nieuw voorstel voor een andere regeling** (61%, 11/18) en **het starten of voortzetten van een gezamenlijke faciliteit** (56%, 10/18).
- De **meest genoemde activiteiten** die men voornemens is ook na het project te blijven voortzetten hebben **betrekking op innovatie-gerelateerde activiteiten** (ontwikkelen producten, delen van locatie voor innovatie, delen van faciliteiten voor onderzoek en prototyping).

Verwacht gebruik resultaten na afloop

- **50%** van de consortia (12/24) heeft **gebruik** gemaakt van **kennis of resultaten** van **andere consortia** of **partijen binnen de MOOI-regeling**. Dit gebeurt met name via het eigen netwerk (10/12) en/of via door RVO/TKI georganiseerde activiteiten (7/12).
- Wat betreft de resultaten van het eigen project t.a.v. het gezamenlijk werken, leren en innoveren verwachten **vrijwel alle consortia** (2 consortia geven aan dit niet te weten) **dat deze bruikbaar zullen zijn/blijven**.
- Uit open toelichting blijkt dat de mate waarin de ontwikkelde producten en **kennis aansluiten op de behoeften en vraag** van betrokken partijen een belangrijke **waarborg** is voor het gebruik van resultaten in de toekomst.

Verwachte bruikbaarheid resultaten na afronding

n=24, meerdere antwoorden mogelijk

5. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies (1/2)

- Uit de projectplannen blijkt dat de **human capital activiteiten** en elementen (vooral nog) een **beperkte rol** spelen binnen de MOOI-voorstellen. De **focus** ligt **sterk op innoveren** en in beperktere mate op werken (het implementeren van deze producten in bedrijfsomgeving door het geven van een cursus, bijscholing, training) en leren.
- Over het algemeen zijn de activiteiten in relatie tot werken vooral gericht op het bijscholen van bestaande werknemers in brede zin.
- De focus bij het **innoveren** ligt op het **ontwikkelen, testen en toepassen** van nieuwe innovaties (prototypes/platformen/apps/diensten). Hiervoor delen de verschillende partners in de consortia kennis en faciliteiten, en wordt gewerkt op testlocaties (zoals Living Labs). De **testfaciliteiten** spelen hierin een **instrumentele rol** en staan in dienst van de te ontwikkelen innovaties.
- De **link met learning communities blijkt beperkt**. Voorbeelden van **integrale en geformaliseerde aanpak van leren, werken en innoveren** zijn er dan ook weinig. Kennisuitwisseling verloopt **vooral nog sterk informeel**.

Conclusies (2/2)

- **Wel** zijn er **ingrediënten aanwezig** binnen de consortia waar **learning communities** uit voort zouden komen:
  - Veel **kennisdeling** en **uitwisseling** zowel binnen het consortium (veelal informeel) als daarbuiten (blogs, webinars, sociale media, YouTube en op conferenties). De focus ligt op het delen van onderzoeksresultaten en het consulteren van direct belanghebbenden.
  - Een **rijke omgeving** met **verschillende partners** die ook in het verleden al hebben samengewerkt. MBO-instellingen zijn echter maar beperkt direct betrokken. Dit geldt in mindere mate ook voor het HBO. Ruim aanwezig zijn de (technische) universiteiten, die vooral zijn betrokken vanuit hun rol als kennis- en onderzoekspartner, maar minder als onderwijsinstelling.
- Het opdoen van nieuwe kennis en ervaring gebeurt volop **binnen de consortia**. Kortom, **impliciet** is er bij **diverse consortia wel veel aandacht hiervoor**.
- Uit de enquête blijkt daarnaast dat het voor de **meeste consortia** op dit moment **nog wat vroeg is om een goede inschatting te maken van het leerproces**.
- Wel is het merendeel van de consortia van plan de samenwerking voort te zetten na afloop. Het feit dat de ontwikkelde producten en **kennis aansluiten op de behoeften en vraag** van betrokken partijen is een belangrijke **waarborg** voor het gebruik van resultaten in de toekomst.

Aanbevelingen voortkomend uit de analyse

- Aandacht besteden aan **minimale deelname MBO**
- **Voorlichting** over mogelijke **samenwerking met LC's** binnen het innovatieprogramma, maar ook met LC's daarbuiten
- De consortia aansporen om (nog meer) de **verbinding** aan te gaan met **fieldlabs**, niet alleen voor innovatie-activiteiten maar ook een betere benutting van de **toegang** die (sommige) **fieldlabs bieden tot opleiding, scholing en training (skills)**.
- Bij nieuwe (MOOI-)calls **HC-aspecten (integrale aanpak van leren, innoveren en werken) meer benadrukken**, of inzet van **LC's als voorwaarde meenemen**.
- Voor **toekomstige metingen generieke noemers (wetmatigheden)** halen **uit succesvolle aanpakken** voor koppeling innovatie-leren-werken en LC's.

Aandachtspunten daarbij zijn:

- In hoeverre zijn de LC's binnen MOOI van **plan om kennis te gaan formaliseren?**
- Hoe kun je **binnen de projectlooptijd** zorgen voor **kennisopbouw?**
- **Welk type activiteiten zorgt** wel/niet voor **uitbouw van kennis?**

Hooghiemstraplein 33 – 36
3515 AX Utrecht
030 215 0580
030 215 0595
info@dialogic.nl
www.dialogic.nl